

Stařec před jeslemi

Jakub Deml

*Býval jsem pastýř ovcí, ale už jsem stár,
před očima se mi dělají mžítka,
a pohlédnu-li k slunci, vidím roztočená veliká kola,
až mi zní v uších.*

*Také myšlenky mně v hlavě přeskakují,
a když začnu mluvit, lidem se patrně zdá,
že to není souvislé (někteří si ťukají i na čelo)
a vi sám Bůh, dovedl-li bych dostat něco do rýmu,
nebo po někom něco takového opakovat,
kdybych chtěl.*

*Bojím se, že jako ty nohy mé ani mé chtění
není v moci mé, bojím se o to i pokusit.
A přece, můj Ježíši, mne to sem táhlo
a já se vydal na cestu. Všichni mě předběhli,
ale tomu jsem dávno navykl a jednu myšlenku mám,
že jsem každého daleko předběhl v zlém.*

*V Knihách Tvých je psáno, že ani starci nejsou vyloučeni
z vyvolených, a jako mladým dáváš sílu k činům,
oni že náhradou aspoň sny mívají budou.
Sny, jaké mívají děti, že se jim dospělí často musejí smát,
a někdy je to opravdu k smíchu, když se mi třeba zdá,
že maminka rozpouští máslo a nechává pro mne kapalici.*

*Anděla jsem neviděl, protože mi ho zacláněli ti, co byli bliž,
ale náhle jsem uviděl veliké světlo,
takže jsem neviděl nic jiného, a bylo slyšet tolik hlasů,
že do konce světa by jich nikdo nespočítal, a byl to jeden hlas:*

**GLORIA IN EXCELSIS DEO ET IN TERRA
PAX HOMINIBUS BONAE VOLUNTATIS - - -**

*Když jsem se vzpamatoval a o té věci přemýšlel,
ještě bylo takové ticho, jako kdyby promluvil Bůh,
a všechno bylo jako v strnutí. Zdálo se mi dokonce,
že se všechny ovce propadly do země
a já zůstal sám.*

*A najednou vedle sebe slyším: hni se také,
a běž s námi do Betléma!*

*Běžím, co mohu, ale po celou cestu
nešel mi z hlavy ten zpěv, jako by mně v uších
i v srdci zpívalo tisíc slavíků,
a místo abych děkoval Bohu a lidem dobré vůle,
já si pořád říkám: **V tom je všechen Zákon
i Proroci!***

*V Tasově na svatou Lucii 5. XII. 1955
(z díla Betlémský poutník, Trinitas, Svitavy 2004)*

(Gloria in excelsis — Sláva na výsostech Bohu a na zemi pokoj lidem dobré vůle)

ZE ZASTUPITELSTVA MĚSTYSE

Usnesení z jednání zastupitelstva Městyse Budišov ze dne 18. 09. 2007

Upravená verze z důvodů dodržení zákona č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů.

Vypuštěné údaje o soukromých osobách a přílohy jsou v plném znění k nahlédnutí oprávněným osobám (občané Budišova a vlastníci nemovitostí na budišovském katastru) na Úřadě městyse Budišov.

Zastupitelstvo městyse:

souhlasí s navrženým programem jednání

bere na vědomí:

- kontrolu úkolů z minulé schůze
- zprávu o činnosti rady městyse od poslední schůze (zápisy č. 17–23)

schvaluje:

- Obecně závaznou vyhlášku č. 1/2007 o zrušení obecně závazných vyhlášek č. 4/2000 ze dne 8. 6. 2000 o Fondu rozvoje bydlení a 1/2003 Řád veřejného pohřebiště.
- Opatření č. 1/2007 Pravidla o vytvoření a použití účelových prostředků Fondu rozvoje bydlení.
- Opatření č. 2/2007 Řád veřejného pohřebiště
- Obecně závaznou vyhlášku č. 2/2007 - Změna OZV č. 1/2005 – Požární řád
- sazbu poplatku paušální částkou ve výši 20.000 Kč, nebo 4 Kč za každé využití lůžko a den se čtvrtletní splatností.
- zahájení projektových prací na akci "ZŠ Budišov - plynofikace" – dodatek č. 2 jednacího řádu Městyse Budišov
- dodatek č. 4 k pojistné smlouvě mezi Městyssem Budišov a pojišťovnou Kooperativa a.s. o pojištění DPS a přístavby kuchyně a jídelny ZŠ
- záměr prodeje části pozemku p. č. 4527/5
- záměr prodeje části pozemku p. č. 4434/2 o výměře cca 800 m² a pozemku p. č. 4434/5 o výměře 47 m²
- záměr prodeje pozemku p. č. st. 494/1 o výměře 16 m²
- záměr prodeje pouze celé parcely č. 559 o výměře 324 m²
- záměr prodej části pozemku p. č. 610 o výměře 327 m²
- záměr prodeje stavebního pozemku p. č. 3524/85 v lokalitě U Kuchyňky.
- koupí pozemku p. č. 3572 o výměře 509 m² za cenu 40 Kč/m²
- vybudování provizorní komunikace v lokalitě U Kuchyňky v hodnotě asi 300 tis. Kč.
- prodej části parcely č. 598/1 o výměře 200 m² za cenu 100 Kč/m²
- prodej pozemku p. č. 598/1 o výměře 547 m² za cenu 100 Kč/m².

bere na vědomí:

- žádost o možnosti provozování lékařské praxe v Budišově ukládá:

- svolat jednání zástupců městyse se zástupci ZD Budišov. Za městys se zúčastní p. Piňos, Ing. Dokulil, MVDr. Mareček a Mgr. Smrček, zodpovídá p. Piňos, termín: do 30. 9. 2007

Ing. Ladislav Dokulil, místostarosta, Petr Piňos, starosta

Rok starosty Petra Piňose

Je tomu rok, kdy tě zachytil fotograf Práva s hlavou v dlaních. Tehdy byl Budišov v těžké situaci, kdy mohlo být místo starosty velmi rizikovým. Bylo?

Já jsem v té době opravdu váhal, jestli to vzít. Situace byla složitá. Bývalý starosta ve vězení, všechny dokumenty týkající se chodu obce a společnosti Bono Publico Budišov odvezla policie a nikdo nevěděl, kdy je vrátí. Proplacení dotace na obnovu zámku bylo pozastaveno, Budišov měl platit za plyn, za vodovod, za projekty na obnovu zámku, doplácet za stavby, které se zámkem souvisely, i za další stavby, zástupci městyse byli bombardováni otázkami novinářů, čekala nás spousta kontrol, měli jsme shánět prostředky na kanalizaci a další potíže se ještě ani nedaly předvídat.

Ale vzal jsi to.

Po zvolení zastupitelem jsem byl navržen jako jediný kandidát na starostu. Nechtěl jsem zklamat ty, co mi věřili, a proto jsem místo vzal. Šel jsem do toho, i když v té době byl městys v situaci, kdy nebylo jisté, jak to vše dopadne. Ono to ostatně nikdy není jisté, ani dnes. Mohu říci, že první měsíce ve funkci starosty byly asi to nejtěžší, co jsem zatím v životě prožil. Někdy se problémy v městyse zdály být přímo existenčními. Zatím se vše vždy nějak vyřešilo, ale stálo to nesmírně úsilí, hodně času, nervů a stressů. A myslím si, že pro nás ještě práce s problémy zdaleka nekončí. Ale nestěžuji si. Beru to jako těžce nabytou životní zkušenost. Navíc jsem měl vždy podporu a pomoc zastupitelů, nebyl jsem na to sám, a to je důležité.

V Budišově problémů skutečně není málo. Dá se v této situaci ještě něco dělat?

Vždycky se dá něco dělat. My jsme měli zpočátku jako hlavní cíl zachovat řádný chod městyse, což znamená, aby se svítilo, topilo se ve škole, prohrnoval se sníh, sypalo se, sekly se trávníky, udržela se čistota veřejných prostranství... V letošním roce jsme také vzali za svůj úkol zajistit ve spolupráci s farností řádný průběh primice našeho novokněze Jiřího Janouška. Tato akce se vydařila a ukázala na krásný jev spolupráce farníků, zástupců městyse, zájmových organizací a všech našich spoluobčanů s rodinou kněze, z toho jsem měl skutečnou a upřímnou a velkou radost. Slova chvály a uznání, vyřčená účastníky slavnosti, také potěšila.

Zajištění chodu městyse je to základní, co se musí udělat. Dalo se udělat více?

Vždycky se dá udělat více. Podařilo se zpevnit komunikaci v lokalitě U Kuchyňky vytvořením nového povrchu, byť zatím jen provizorního, neboť se v těch místech bude dále pokračovat ve výstavbě a tím se povrch částečně poškodí. Ale inženýrské sítě se nám podařilo v té lokalitě dokončit, a to včetně potřebné dokumentace, která zatím chyběla. Určitě jsme se nezahanbili rekordním dokončením zásypu bývalého rybníka Pekařák, k čemuž dopomohla již zmíněná primice, která se konala v sousedství. Pokračovali jsme v investicích do základní a mateřské školy, kde jsme kromě vymalování v části plochy nechali položit novou plovoucí podlahu, aby se zlepšilo životní prostředí našich nejmenších.

Zmínil jsi základní školu. Při setkání bývalých absolventů ji všichni chválili. Ale určitě tam všechno bez chyby není. Co se tam udělalo?

V minulém čísle zpravodaje jsme mohli číst o rekonstrukci rozvodu vody, nových malbách, něco tam bylo i o krovech na střeše, či nové sborovně. Škole se podařilo získat ve spolupráci s městysem grant na tzv. zelenou učebnu, což představuje místo pro výuku

v přírodě. Z podobné spolupráce vznikl i nový školní pozemek, přičemž se do práce zapojili i rodiče. V trendu spolupráce městyse se základní školou chceme pokračovat, ve stálém kontaktu s vedením školy.

Určitě jsou nějaké plány do budoucna.

Od toho tady jsme. V nejbližší době chceme zpevnit prostor před hasičskou zbrojnicí vytvořením nových nájездů, dokončit prostor po Pekařáku, kde vznikne nejspíše park, zajistit vybudování nového přechodu pro chodce u školy z důvodu zvýšení bezpečnosti dětí (v této věci již proběhla jednání a vše vypadá dobře). Pomáháme zájmovým organizacím, pro sportovce zajišťujeme údržbu hlavního i náhradního fotbalového hřiště, podporujeme hasiče, chovatele i kulturní činnost v městyse, a vůbec se budeme snažit dělat vše pro podporu všech dobrovolných aktivit občanů.

Vidíš i dál?

No, dalekohled by neškodil. Ale vážně. Ještě v tomto volebním období bychom za přispění dotací chtěli realizovat protipovodňová opatření v Kundelově, dokončit definitivní úpravu vozovky komunikace U Kuchyňky a čeká nás, pokud získáme evropské peníze, výstavba čističky a splaškové kanalizace, kterou budeme nutně potřebovat, abychom se vyhnuli drastickým pokutám za vypouštění odpadů do přírody.

Přes všechny problémy – máš důvod se taky z něčeho radovat? Fotbalový dorost, který trénuješ, vede okresní přebor...

Nejenom dorost, i mužstvo dospělých si v krajské soutěži vede také dobře a je v popředí tabulky. A hlavně – hrají pěkný fotbal. Starší páni, žáčci a přípravka nám ostudu určitě také nedělají. Nezapomeňme také na dobře reprezentující volejbalisty a volejbalistky a další sportovce. Budišov má pro sportovní vyžití solidní podmínky a tak je dobře, že se toho využívá. Abych nemluvil jenom o dobré reprezentaci městyse ve sportu, zúčastnil jsem se závodů junáků, které organizovala místní skupina, nebo divadelního představení budišovských ochotníků, akci Pod Hrázkou a to jsem určitě na něco zapomněl. Radost mám třeba i z toho, že se v Budišově hodně staví a v současné době už překračujeme magickou hranici 1200 obyvatel. Z toho je zřejmé, že se u nás lidem líbí a chtějí tu bydlet. Pro nás je to samozřejmě velmi zavazující.

Máš vůbec čas na odpočinek?

Nejvíc si odpočnu s rodinou, a protože jsem myslivec, také v lese, ať už na společných akcích s kamarády myslivci, nebo při pochůzkách honitbou při přikrmování zvěře.

Aha, máš tak pod kontrolou i obecní lesy. Takže přece jen optimismus?

Mám radost z každého malého úspěchu, kterého se nám podaří dosáhnout. Ono to, co se ve srovnání s dřívějším obdobím může zdát málo, bývá dnes výsledkem tvrdé společné práce rady, zastupitelstva i pracovníků úřadu městyse.

Všiml jsem si, že v kontrastu s vyjadřováním Tvého předchůdce používáš téměř výhradně množného čísla.

Já rád pracuji v týmu a snažím se při všech důležitých rozhodnutích radit s těmi, kteří mi mohou pomoci. Když jsem tu už dostal prostor, chtěl bych jim poděkovat – pracovníkům úřadu, členům zastupitelstva i rady a místostarostům (ještě že jich mám tolik) za jejich pomoc, hlavně za to, že v těžkých chvílích uvažovali věcně a pragmaticky a nepodléhali emocím, čímž mě vždy potřebně podpořili, takže si můžu trochu toho

optimismu dovolit. A abych využil ještě trochu ten prostor, dovoluji si popřát nám všem hodně zdraví a co nejúspěšnější rok 2008.

*Já Ti děkuji za díky a hlavně za možnost spolupráce s Tebou, což je radost zase pro mne.
Ladislav Dokulil, místostarosta*

**Vážený spoluobčané,
dovolte mi, abych Vám prostřednictvím našeho zpravodaje
popřál do nového roku
hodně zdraví a životního optimismu,
hodně lidského porozumění a pochopení,
hodně štěstí a úspěchů v profesním i rodinném životě,
ať prožijete rok 2008 podle svých představ
a ať se Vám splní Vaše sny, přání a tužby.**

Petr Piňos, starosta městyse

ZPRÁVY

Dýňobraní

Při letošním již osmém dýňobraní v neděli 30. září si na svoje přišly především děti. Na parketu Pod Hrázkou je čekalo odpoledne plné her a tancování, na jehož konci čekala na nejlepší z nich sladká odměna.

Dominantou celého odpoledne, jako předcházející roky, se staly dýňové výtvary hýřící nápady a vtípem. Bylo možné objevit je všude na louce pod hrází bývalého rybníku Pekařák. Letos čekalo na všechny diváky překvapení – živé dýně. Seděly kolem nízkého stolku, hrály karty, jedna z nich dokonce používala mobilní telefon a ostatní filmovala videokamerou – pokrok zastavit nelze.

Uprostřed tančení, dýňových výtvorů a nabídky občerstvení bylo ukryto nezměrné úsilí budišovských žen a jejich příznivců, bez jejichž mravenčí práce a nadšení by se toto dýňové odpoledne nemohlo uskutečnit. Odměnou jim byla, při pěkném počasí, výborná nálada všech zúčastněných.

Jeden říjnový pátek v budišovské škole

Nebyl to ten pověstný „nešťastný pátek třináctého,“ ale den poučení, zábavy a pohody. Přesvědčily mě o tom živé reakce mladých diváků, jejich rozesmáté tváře i hlasité a spontánní odezvy na vystoupení obou protagonistů.

Dne 19. října 2007 ve škole, v krásně zrekonstruovaném kulturním sále, se od 10 hodin konala speciální akce pro žáky. V rámci již několikrát osvědčené spolupráce ZŠ se Společností přátel Afriky, pobočka Brno, za podpory Obecního úřadu a sponzorů, tam se žáky besedovali a bavili je svým vystoupením dva mladí lidé, sourozenci Joaovi. A každému je hned jasné podle jména, že to musí být nějací cizinci...

Oba dva jsou známi z možná poněkud kontroverzních (???) pořadů televize. Starší Daniel, řečený Pluto, je zpěvák-rapper, tanečník, žádaný model na přehlídkách módy a moderátor (docela dlouho vydržel ve vile Vyvolených), mladší Madalena je zpěvačkou a moderátorkou (účastnila se úspěšně soutěže zpěváků Superstar). Oba tedy pracují v šoubyznisu, jak se krásně počestilo zaměstnání, které má za úkol pobavit lidi a přinést jim i dobrou náladu a poučení.

To se, myslím si, zcela podařilo, i když výchovný cíl na toto páteční dopoledne jsme si dali vyšší. Ukázat dětem, čeho se dá dosáhnout velkým úsilím, trpělivým cvičením a nezměrnou chutí se prosadit, což ale ostatně platí pro každé řemeslo, pro každou práci,

kteřou chce člověk vykonávat dobře. I když máš třeba jinou barvu pleti, než je v zemích českých běžné.

Protože jsou to lidé tmavé pleti (po otci, který je z Afriky, z Angoly, kde také rodina devět let žila, maminka je Češka), zmínili se i o rasismu. Daniel řekl: „Teď už je to mnohem lepší, necítíme žádnou zášť lidí. Lidé si na sebe navzájem musí zvyknout. Vždyť barva pleti je přece to nejmenší, co by lidem mělo vadit. Důležité přece je, jaké vlastnosti každý člověk má a jak se chová.“ To, s jakou láskou a pokorou hovořili o svých rodičích a pak portugalsky (což je jejich druhý mateřský jazyk) a česky zazpívali píseň jim věnovanou, to mě a jistě i další, kdo o tom přemýšlejí, velice dojalo!

Kromě předvedení vlastních písniček také tančili, hezkou „brněňštinou“ si vyprávěli s dětmi, Daniel ukázal, za značného potlesku a křiku, nějaké gymnastické cviky, pak následovala „minisoutěž“ o jimi natočená CD a o sladkosti a také nezbytné podepisování fotek, které Madalena rozdávala.

Mezitím jsem se šel trochu projít po budově školy, kterou jsem opouštěl jako čtrnáctiletý v roce 1956, tedy před půl stoletím. No, dispozice byla stejná, šatny i učebny byly na starém místě, jak jsem si to po tolika letech ještě pamatoval. Ale tolik krásných výzdob, nástěnek a ukázek prací žáků vytvořilo tak veselé a pozitivní prostředí, že jsem zalitoval, že sem nemohu ještě chodit. Z nové jídelny voněl jistě chutný oběd, a upřímné přivítání od vedení školy s následným posezením u kávy naše mladé hosty i mne velmi potěšilo. A když pan ředitel ZŠ Mgr. Konečný potvrdil, že to byla hezká školní akce, všichni jsme si konečně oddechli, protože ráno to vypadalo téměř na krach. Daniel totiž měl v noci těžký slinivkový záchvat a ráno nebyl vůbec schopen odjet. Čas rychle běžel a do Budišova bylo daleko. Teprve na moje tvrdé naléhání se dokázal trochu „zmátořit“ a v autě pak sbíral síly... ale aby toho nebylo dost, tak jsme ještě nemohli odbočit z dálnice na Tasov a Budišov (opravovali tam onu pověstnou dálnici D1). Tak jsem to tam, i přes zákaz, nějak proklíčoval mezi nákladáky a bagry silničářů a stihli jsme to. Naštěstí na Danielově tmavé tváři nebyla ta jeho bledost vidět... no a na pódiu, před živě reagujícími dětmi, které ho, podle jeho slov „pozitivně nabily“, se pak dostal do své obvyklé temperamentní africké formy. Dopadlo to všechno dobře, jak by si to jistě přáli všichni dobří duchové Afriky!

Chtěl bych poděkovat všem, kdo toto dopoledne připravili. Vedení ZŠ, paní učitelce Janě Smrčkové za přípravu a organizaci, panu Starému za ozvučení sálu, OÚ za finanční podporu a za sponzorství restauraci Sport, Jihomoravské plynárenské, a. s. Brno a Nestlé Česko, závod Zora Olomouc za čokoládky pro děti.

Když jsme se pak vraceli do Brna, pomysleli jsme si, zda to mělo smysl. Jestli si děti z tohoto dopoledne něco odnesou do dalšího života? Doufám, že kromě dobré zábavy i pozitivní pocit a zjištění, že jsme lidé stejní, se stejným citěním i touhami, bez rozdílu barvy pleti, že se musí na sobě hodně pracovat k dosažení byť jen malého životního úspěchu... také následovalo pozvání sourozenců Joavých k další spolupráci a vystoupení...

*Ing. Rostislav Tesař,
Předseda Společnosti přátel Afriky, pobočka Brno*

Odezva dětí na vystoupení Daniela a Madaleny

V pátek k nám do školy přijeli sourozenci Daniel a Madalena. Zpívali africké písničky. Madaleně je 24 let a Danielovi 27 let. Jejich táta pochází z afrického státu jménem Angola. Daniel má přezdívku Pluto, ale nevím proč. Zazpívali nám tři písničky. Když zpívali, tak jsme tleskali. Potom jsme se ptali na to, co nás zajímá. Pak se ptali oni nás. Kdo uhodl otázku, dostal tyčinku. Pak řekli, že kdo přijde dříve, ten dostane tyčinku. Já jsem žádnou nedostal a měl jsem podupanou nohu. Vystoupení se mi líbilo.

	Madalena	
Štíhlá		Snědá
Tančí	zpívá	usmívá se
Dívka se se svým bratrem nehádá		

Sestra

	Pluto	
Kamarádský		Spolehlivý
Rapuje	tančí	cestuje
Daniel udělal dvě salta najednou		

Bratr

...On byl v pořadu Vyvolení a ona v Superstar. Rozdávali nám oplatky, ale na některé nezbylo. Zpívali nám tři písničky a čtvrtou jsme si vybrali sami. Nakonec nám rozdali autogramy. Dominika mně slíbila, že mně ho okopíruje.

Tento den byl super! Moc se mi líbilo, jak zpívali, a řekla bych, že si pro nás nachystali skvělý program. Nemůžu uvěřit, že tam doopravdy byli. Pluto taky předvedl salta. Magdalena fakt hezky zpívala a Pluto do toho rapoval.

...Hodně nám řekli o jejich životě, Na to, že pocházejí z Afriky, umějí dobře česky. Bylo vidět, že se Madalena a Daniel mají moc rádi. Celý program se mi líbil, byl super.

Sběrový den

Děkujeme všem občanům Budišova a přilehlých obcí, kteří nám nachystali ke svým dveřím starý papír.

Základní škola se zapojila do soutěže pořádané třebičskou firmou ESKO-T ve sběru starého papíru. Účastí v této soutěži jsme si zajistili nejenom možnost získat některou z cen, ale i cenu 1 Kč za kilogram papíru.

Dne 24. října 2007 se ve škole uskutečnil první tzv. „Sběrový den“. V rámci ekologické výchovy žáci se svými třídními učiteli svezli 3,68 tuny starého papíru. Kromě nových poznatků o zpracování starého papíru (recyklaci) přinesla tato akce též 3 680 Kč, které budou použity na nákup nádob na tříděný odpad.

V jarních měsících (dubnu) bychom akci rádi zopakovali a bude-li to možné, vytvořili i malou tradici sběrových dnů. Tříděte odpad, a pokud můžete, ponechte starý papír dětem. Rádi si ho odvezeme.

za kolektiv zaměstnanců základní školy L. Langová

Lucie
Komínková

Pětizástek

Den Dlouhý

studený jezdim

vykládáme naklad

me při cestě jsme

si povídali

Cestička

koláž Lucie Komínková, žákyně 5. A

Z HISTORIE

Ze zápisu školní kroniky

Zápis ze dne 21. 2. 1886

V sezení místní školní rady předčítán přípis sl. c. k. okr. školní rady dopis, v němž se místní radě ukládá, by řádněji topila a se vyjádřila, kterak se to má s penězi, které se školníkovi za úsporu dříví dávají.

Původce toho byl zápisník domácí konference učitelské. P. uč. Veselý sobě stěžoval, že má zimu, že nastydl a na nastuzení stonal právě dne 8. 9. m. ledna, když sem došel za prohlídkou školy p. c. k. okr. školdozorce.

Správce školy na obviňování vlp. faráře a předsedy m. školní rady pravil: Topení má u nás velké obtíže. Se strany m. šk. rady správci školy se dává plná moc poroučení s topením a na druhé straně od školníka totiž se rozkazům správou školy daným nevyhovuje. Školník činí to z poslušnosti k místní šk. radě, která mu za úsporu tolik zlatých dá, kolik sáhů dříví ze 12 sáhů ušetří a pak, že mu zaveleno, by více netopil již, když na teploměru 14–15 stupňů. Toť jsou překážky, pro které učitelé i děti trpí zimou, takže p. uč. se nastydl a v loni za celou zimu jen dva sáhy dřeva ve dvou učírnách se spotřebovalo. Na tyto vývody nedáno, a péče sebeochrany měla pány k tomu, veškeru vinu učiteli dáti.

Prostředků užito již rozmanitých: již i těch, že správce sám sobě do kamen přikládáti bude, by pravidelná teplota zachována byla. Sluha dříví jednou a vícekrát ho nedonesl. Ve škole zatopil, až bylo 14–15 stupňů teploty a dítky pak jdouce do školy, neustálým otvíráním dveří teplo pustili. P. Předseda o zásobování dříví ve škole se bojí, že by kousky dřeva děti kradly a odnášely.

Ráno zatopí a to má vydržeti až do poledne. Když se správce školy přimlouval, by sluhovi ony peníze za úsporu dříví se nedávaly, nýbrž aby se mu o tolikéž zlatých služné zvýšilo a uložilo, by řádně v obou učírnách topil – nepovšimnuto zůstalo želání toto.

Zřícenina hradu Templštejn, tvrz Čalovice a Nový hrad

Zřícenina hradu Tempštejn se nachází na povodí řeky Jihlavy u Jamolic. Hrad začal budovat rytířský řád templářů v druhé pol. 13. století a první písemná zmínka o něm je z roku 1281. Po upálení významných představitelů templářů v roce 1310 a po zrušení řádu na církevním koncilu ve Vienne (jižní Francie) r. 1312 skončilo působení templářů na tomto hradě. Již v roce 1318 získal hrad Tempštejn Bertold Pirkner z Pirkštejna, bohatý kovkop (podnikatel) a měšťan z Kutné Hory, jenž byl mezi 38 českými a moravskými pány, kteří 27. prosince 1317 ve Vídni uzavřeli s římským králem Bedřichem Rakouským a jeho bratry protispolek proti českému králi Janu Lucemburskému a jeho spojencům. Po Bertoldovi z Pirkštejna dědili Tempštejn jeho synové Václav a Oldřich, kteří jej roku 1349 prodali Přibíkovi ze Šelenberka a jeho synové Tempštejn postoupili nejvyššímu českému maršálkovi, panu Jindřichu z Lipé. Později Tempštejn získali Osovští z Doubravic, z nichž hrad, kolem roku 1482, drželi Smil III. a jeho synové Jindřich a Václav. V té době byl hrad centrem samostatného panství. Potom jej nazpět získali páni z Lipého, kteří v pol. 16. století přestavěli jeho palác.

Hrad Templštejn

Hrad Templštejn byl zničen požárem, jak bylo možné poznat z ohořelých krovů, opálených kování u dveří, nalezeného visacího zámku (v 19. stol. byl zde nalezen kámen s letopočtem 1552). Z hradu se zachovaly mohutné zbytky hradební zdi, paláce a věže.

Od hradu Tempštejn se vydáme k Dalešicím na zřícenině tvrze Čalonic, která se svou velikostí a situováním blíží více k hradu. Nachází se na ostrožně nad vodní nádrží Dalešice. Hrad Čalonic byl založen na konci 13. stol. a v písemných pramenech se objevuje v roce 1392 jako majetek Zikmunda z Myslibořic. Tvrz Čalonic byla na začátku 15. stol. dobytá a vypálena. V roce 1417 je již uváděna jako pustá. Do dnešních dnů se z tvrze zachovaly zbytky zdí hradeb, hranolové věže a příkopu, které bujná vegetace stále více pohlcuje.

Tvrz Čalonic

Zřícenina Nového hradu (je nazýván i Sedlecký hrad) se nachází u obce Sedlec v romantickém údolí řeky Oslavy, naproti hradu Lamberk. Hrad byl postavený, na základě pověření třebečského kláštera, manem (man – nižší šlechtic, který za službu ochrany klášterských statků dostal do užívání statek, manství, kde postavil hrad) jako opěrný bod proti rozpínavosti šlechty a protějším hradu Lamberk, pravděpodobně v letech 1375–1390. Zánik hradu, o kterém se nedochovaly žádné písemnosti, lze spojit s velkým bořením hradů v Pooslaví a Pojihlaví moravskými stavy po roce 1440, jelikož většina těchto hradů se stala sídlem loupeživých rytířů. V roce 1556 je hrad uváděn jako pustý.

V prostorách zříceniny Sedleckého hradu jsou tři kříže, které byly postaveny jako smírná oběť tragické události, jež se udála za posledního majitele hradu. Ten, podle dochované legendy, před svým odjezdem, nerozvážně uschoval svoji ženu a dvě dcery na tajném místě na hradě. Na cestě se však zdržel a po svém návratu našel všechny tři mrtvé.

To, že zde kříže stojí od nepaměti, dokládá fakt, že katastr celého výběžku řeky Oslavy, na kterém zřícenina hradu stojí, je v mapách označen U tří křížů. Místo to bylo známé, uctívané, udržované a chodila k němu procesí z blízkého i dalekého okolí.

Sedlecký hrad

V průběhu let byl hrad rozebírán na stavby v okolí (Anina cesta, Vlčí kopec a stavení obyvatel v blízkém Sedleci, a naposledy, v letech 1955–56, posloužil i ke stavbě JZD v Sedleci. Kříže byly v období 1. republiky renovované. Bylo použito kvalitní dřevo, které nakonec skončilo jako trámy hospodářského stavení předsedy družstva. K obnově křížů občany Sedlece došlo, na základě dochovaných zpráv a dokumentů, až v roce 2003. Kříže tak i do budoucna připomínají onu tragickou událost.

Sepsáno podle:

Hrady, zámky a tvrze v Čechách, na Moravě a ve Slezsku, Jižní Morava, kolektiv autorů, 1981

Hrady a zámky na Moravě a ve Slezsku, Miroslav Ptáček, 1996

Vlastivěda moravská okres Moravskokrumlovský, Vilém Haňák, 1913

Vlastivěda moravská okres Hrotovský, František Dvorský, 1916

Vlastivěda moravská Náměšťského okresu, František Dvorský, 1908

Pojihlaví a Pooslaví, Jiří Lysák, 1996

Článek Hrádek Templštejn, Velkomeziříčsko, únor 1996, Vladimír Makovský

List o Třech křížích, tabulka na zřícenině Sedleckého hradu

Josef Mikulášek

Z BUDIŠOVA

Střípky vzpomínek

Když jsme byli malí kluci, hrávali jsme si s Barattovými kluky, a to především proto, že měli spoustu hraček. Z cínových vojáčků měli celou armádu (děla pomocí kamínků vystřelovala oheň). Kluci byli na hračky nepořádní, a tak, když jsme jim nějakou zapadlou nevrátili a ponechali si ji, ani na to nepřišli. Takhle jsme si „pomohli“ i k tenisovým míčkům, které byly v té době raritou.

Během války byli kluci ve Francii a s německým vojskem neměli prakticky nic společného.

Pod sýpkou, vedle zámecké restaurace, se nacházely velké sklepy, v nichž byl ve slámě uchovávan led používaný na chlazení. V předzámčí byly po levé straně zaparkovány kočáry (pro koně). V budově naproti vstupní bráně bydlel i správce Borodějovskij, jemuž zemřel syn na následky zápalu plic. Nachladil se, když se určen po fotbale za sokolovnou umyl ledovou vodou. Měl v Budišově (pravoslavný) pohřeb, jehož se zúčastnilo velké množství lidí. Při pohřbu byl údajně ukraden zlatý kříž. Vše se později vysvětlilo. Kněz při pohřbu nevědomky kříž odložil a tam byl následně zaslápnut do měkké hlíny, kde se později našel. Později byl u hrobu postaven náhrobek s nymfou. V průběhu let byly ostatky syna správce i s náhrobkem přemístěny na Ústřední hřbitov v Brně.

Němečtí vojáci se v Budišově před koncem války nacházeli před zámkem a u rybníku Pekařák. Zde se střetli s ruskou armádou, která postupovala od Kamenné. Zajatí němečtí vojáci byli mučeni a jeden z nich byl dokonce popraven a následně pohřben na budišovském hřbitově. Jeho hrob byl po válce zrušen a ostatky vojáka byly přeneseny na hřbitov v Brně.

Zbraně byly po válce svázeny na nádraží, před zámek (tanky), před Řihákovy a část jich byla naházena do rybníku Pekařák a na Brdcích do Hastrmánku.

Jeden ze synů JUDr. Richarda Baratty, Rigo, přijel po válce do Třebíče a odtud se vydal pěšky do Budišova zjistit, jsou-li jeho rodiče naživu. U Námče byl lapen a místními zbit, poté byl umístěn do hospodářské budovy, naproti lihovaru (prý uvázan řetězem za nohu).

Před začátkem války na tom JUDr. Richard Baratta nebyl po hospodářské stránce dobře, v důsledku čehož začal rozprodávat polnosti i lesy. Po válce byl přemístěn do sběrného tábora v Třebíči, kde zemřel. Následoval potupný pohřeb v Budišově, kdy se

většina místních bála pohřbu zúčastnit, vše za asistence místní policie. Následovala veřejná aukce veškerého nábytku a porcelánu, který byl vyneseno na zámecký dvůr. Nutno dodat, že aukci přecházelo vybírání nejlepších kusů ruskými vojáky a partajníky.

Manželka Richarda Baratty Karolína zemřela 21. dubna 1956 v Linzi. Její ostatky byly 23. 9. 1994 převezeny do Budišova a uloženy do hrobu vedle manžela. Pietního aktu v Budišově se zúčastnil i syn Rigo (Ing. Richard Baratta-Dragono). Ten zemřel v Rakousku a 19. 12. 1998 byl pohřben vedle svých rodičů v Budišově, kde se tak po všech útrapách nakonec opět sešli.

Pamětník, jenž si nepřál být jmenován.

Budišovské rybníky – dodatek

V minulém vydání našeho zpravodaje jsem uvedl několik zamyšlení nad stavem budišovských rybníků. Těší mě, že alespoň část čtenářů tento článek zaujal. Rád bych napsal ještě několik údajů na doplnění. Většinu rybníků, které jsou v současné době ve vlastnictví městyse, má v pronájmu naše MO MRS. Z nájemní smlouvy pro rybářský svaz vyplývají tyto povinnosti: drobná údržba výpustí a přepadů, vyžínání trávy na hrázích, průklest dřevin na březích, úklid okolí atd. Navíc jsme se v letošním roce výrazně podíleli na opravě odtoku z rybníka Pivovárek, kde hrozilo podemletí opěrné zdi.

Názory, že by hospodařením na těchto vodách mohl městys zbohatnout, se mi zdají neopodstatnělé. Rybníky Motous a Kundelovský byly opraveny a odbahněny z dotací státního fondu životního prostředí. Podmínky pro hospodaření na těchto vodách jsou naprosto jasné. Chov ryb se zde může provádět pouze extenzívně (jednoduše řečeno – bez krmení a hnojení – návrat k přírodě). Tato situace je skoro ideální pro sportovní rybolov. Porušení pravidel o hospodaření by mohlo vést k sankcím nebo i k vrácení dotací, které jsou v milionových částkách.

Naše rybářská organizace získala ve dvou nových vodách (Motous a Kundelovský) nádherné plochy v kouzelné přírodě. Berte tento článek i jako nabídku všem, kteří mají rádi posezení u vody, aby se dali k nám „tichým bláznům“. Část svého volného času aby věnovali rybaření a klidu v dnešní uspěchané době. A až prožijete několik nezapomenutelných rán u rybníka, nad jehož hladinou se jemně vznáší pára, a budete při tom, jak se probouzí příroda do nového dne – potom vám bude hezky na duši a třeba vám nebude ani vadit, že vezírek zůstane prázdný.

Na závěr bych chtěl popřát všem sportovním rybářům bohaté úlovky v příštím kalendářním roce a „Petrův zdar“. Všem ostatním čtenářům přeji hodně štěstí a zdraví do roku 2008.

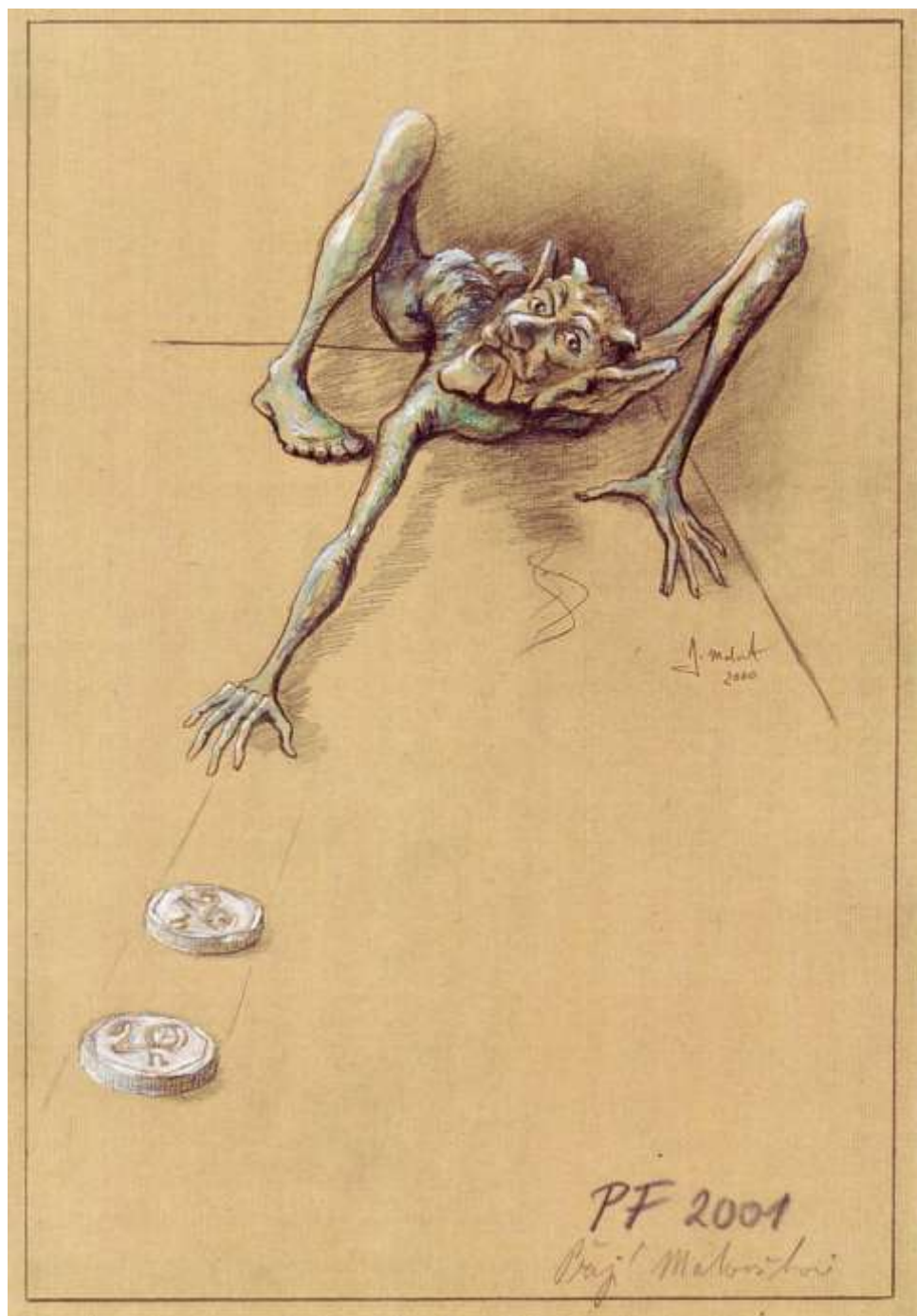
Zdeněk Smrček

Novoročenky Josefa Matouška

kumštýře, který se do Budišova rád vrací

s úsměvem roztočte
kola nového roku

PF 2002 *Príje' Malov' kovi*

NEHOŘEKUJTE
NAD DNEŠNÍM SLOVNÍKEM.
VŮL JE VLASTNĚ
UŽITEČNÉ ZVÍŘE.

Přijí 2006
Příje Malinský

Manka grafomanka aneb Vyklízím šuplík

Když jsem před lety poprvé slyšela výraz stařecká užvaněnost, pokývala jsem v duchu souhlasně hlavou. Znáám hodně lidí, kteří tímto „neduhem“ trpí. Chápu je. Jsou osamělí a tak vítají každou příležitost, kdy si mohou s někým pohovořit, či lépe řečeno vymluvit se bez ohledu na to, jestli jejich monolog někoho zajímá. A hned jsem si řekla, že mě to potkat nemůže. Vždyť si přece uvědomuji, jak jsou takoví jedinci většinou nudní a pro své okolí někdy obtížní. Neuplynulo však ani moc vody a musela jsem si svoje domýšlivé mínění o sobě poopravit. Ani tento příznak stáří mě neminul. Kromě běžného stařeckého žvatlání mě občas popadne touha oslovit co nejvíce bližních, a protože většinou nebyvají po ruce, píši do Budišovského zpravodaje. Utěšuji se, že čtenáři mají výhodu před posluchači – můžou kdykoliv přestat číst, kdežto posluchači, jsou-li ohleduplní, předstírají zdvořilý zájem a snaží se potlačit zívání.

Nechci se ale odívat nemístnou skromností. Občas se mi podaří napsat pár vtipných vět. Většinou ale moc spokojená nejsem. Když příspěvek píši, obvykle se mi docela líbí, po napsání už je to horší, a když jej pak čtu ve Zpravodaji, napadá mě dodatečně, co jsem měla napsat jinak. V minulém čísle (3/ 2007) jsem například nevěřila svým očím, když jsem na str. 53 četla: *Hned příští den nám v hodině němčiny zadal, abychom ... Kdyby po nás vyučující chtěl ...* Jak to, že jsem podmět uvedla až v druhé větě? Mělo tam přece být: *...nám v hodině němčiny vyučující zadal!... Kdyby po nás chtěl...* To je určitě chyba tisku! Nebyla – text v počítači mě usvědčil.

No, ono to není zas tak důležité. Čtenář, který si minule této chyby nevšiml, si asi řekne, že jsem domýšlivá, když předpokládám, že každý čte moje příspěvky tak pozorně. A všímavému čtenáři, který už tehdy konstatoval, že mám mezery ve vyjadřování, teď vlastně dávám zapravdu.

Obsah mých článků nemusí každého zaujmout a po stránce slohové by mně češtináři mohli vytknout nejednu neobratnost.

Když se snažím vyvarovat stále se opakujících výrazů, vzpomenu si, jak jsem kdysi nabádala žáky, aby při popisu třídy nepoužívali jen sloveso *je* a *máme*. A pak jsem se dočetla, že *vpředu se rozprostírá tabule a pod okny se rozkládá ústřední topení*. Ty dva příklady by měly stačit. Ale já ještě uvedu, jak při popisu maminky napsal snaživý žák, že *jí poděl těla visí upracované ruce*. Můj syn pak (dovolil si trochu recese) utvořil souvětí pro mě tehdy asi pětaticetiletou ne zrovna lichtotivé: *Když se maminka usměje, vidíme dvě řady bílých zubů přerušované mezerami po zubech již vypadlých*.

Nerada se smírjuji s tím, že nemusím zahlcovat čtenáře nebo posluchače množstvím příkladů a mám se řídit heslem, že méně je někdy více. Stává se ze mě Manka grafomanka (parafraze na dětskou knižičku *Manka tatrmanka*).

Všechno, co jsem dosud napsala, je vlastně jakýmsi úvodem, nebo předmluvou k mému hlavnímu příspěvku. Či lépe řečeno, předmluvou k předmluvě, protože teprve teď se dostávám k vysvětlení, co a proč chci v tomto Zpravodaji uvést.

Před mnoha lety jsem napsala ... nemůžu říct *báseň*, *rýmovačka* se mi nelíbí, zkrátka *pár veršů*. Ani to není přesné, ale už nemíním zneužívat trpělivosti laskavých čtenářů. Ať si tam pak každý dosadí, co se mu bude zdát nejvhodnější.

Nazvala jsem to Homo sapiens a snažila jsem se dotknout *palčivých problémů*. Vidělo nebo slyšelo to jen pár lidí a pak *dílo* skončilo v šuplíku. Před pár měsíci jsem je znovu objevila. Něco jsem vynechala, něco přidala, část přepracovala, něco zůstalo při starém. Ubylo patosu, je mi to bližší než původní verze. Ale co s tím? Je to přece jen více rýmovačka než báseň. Neodolala jsem a pár lidem jsem ji přednesla. Recitovaná se mi zdá působivější než čtená. Odměnou mi nebyl potlesk davů. Těch pár lidí byli dva jednotlivci a jedna trojice, ale i jejich pochvala polechtala moji ješitnost. Napadlo mě, že bych třeba mohla vystoupit i veřejně v našem duchovním centru. (Viděla jsem tehdy příležitost, ale pak z ní sešlo. Měla bych asi napsat *bohudík*). Abych se ujistila o správnosti svého přednesu, požádala jsem syna, aby jej nahrál. Vyhověl mi a pak můj výkon zhodnotil slovy: „Krásně přednášíš. Hotová Jiřina Švorcová. Takhle se recitovalo před třiceti lety.“ Neodradil mě tím, ale okolnosti se mezi tím změnily a jak už jsem uvedla, moje exhibice se nekonala. Homo sapiens putoval zase do šuplíku. Manka grafomanka ve mně mi však nedala pokoj, a tak jsem jej oprášila a posílám ho do Zpravodaje. A bude-li redakce shovívavá, dostane se i do rukou čtenářů, které tímto také prosím o shovívavost. I když bez mé recitace *á-la Jiřina Švorcová* to nebude ono (promiňte, to měl být vtíp).

Homo sapiens

Kmen: strunatci

Podkmen: obratlovci

Třída: savci

Řád: primáti

Čeleď: lidé

Rod: člověk

Druh: člověk rozumný nebo člověk moudrý. Latinsky homo sapiens

Člověk rozumný? Člověk moudrý?

*Už někdy v šerém dávnověku
pračlověk jinému pračlověku
rozbil hlavu a kořist mu vzal.
Obraťme list, dnes jsme mnohem dál.*

*V muzeu je dávno pěstní klín,
dneska máme smrtonosný plyn,
tanky, bomby, nášlapné miny.
Kupředu se řítí dějiny.*

*Někde mají všeho plné sklady,
jinde lidé umírají hladu.
Spravedlnost? Ta na světě není.
Ví snad někdo, jak to rychle změnit?*

*Dobrá rada cennější než zlato.
Teroristé vědí, terak na to.
Každý prostředek je přece svatý.
Budeme to řešit atentáty.*

*Nejen, že neumíme žít v míru.
Zvětšujeme ozonovou díru.
Cožpak moudrý člověk netuší,
jak si kazí vodu, ovzduší?*

*Člověk, nejvyšší tvor mezi všemi,
možná brzy zničí celou Zemi.
Holá pravda už teď v duši zebe:
Zničíš Zemi a tím zničíš sebe.*

*A když planetu si nezničíme,
moudřími už nazývat se smíme?
Odpovědí jsem si zcela jistá:
Tomu neuvěří ani optimista.*

*Stačí otevřít si noviny.
Ponechme však stranou zločiny,
ba i všechny velké podrazy,
které lidstvo věky provází.*

*I menší problémy hodně bolí.
Tak se rozhlédněme po okolí...*

*Myslím si, že příliš moudrý není,
kdo žije v drogovém opojení,
nebo ten, co každou sobotu
v příkopě se válí u plotu,*

*když předtím propije výplatu.
Doma marně čekaj' na tátu.
Ten pak přijde, všechno rozbije,
ženu škrtí, dětem nabije.
Je pán tvorstva – homo sapiens.*

*Labuť může být věrnosti vzor,
je to ale jenom hloupý tvor.
My jsme vývojově mnohem výš.
Proto také s věrností je kříž*

*Ti, co se nedávno něžně líbali,
u rozvodu si do tváře plivali.
Ještě, že to neviděly děti.
On má druhý rozvod, ona třetí.*

*A tak mnohé případy jsou známy,
že má dítě dva tři táty, mámy.
Někde mají sestru, jinde brášku
a manželství berou jako frašku.*

*Dětský domov v sobě děti hostí,
které prošly smutnou zkušeností.
Zemřeli jim táta, ba i máma,
malá bytost zůstala tu sama.*

*Jsou i děti, co rodiče mají,
ale ti se o ně nestarají.
Přesto vždycky, když jsou návštěvy,
čekávají, že se objeví,
že se přece malý zázrak stane.
Jsou to ale jenom touhy plané.*

*A máma zatím spěchá do baru
a táta vozí slečny ve fáru.
Domů navrací se někdy ráno.
O děti je přece postaráno.*

*Děti zkušenosti nabírají,
raději už na nic nečekají.
Je snad něco, čemu ještě věří?
Nezdá se, že někomu se svěří.*

*Zakrátko si cvrlikají ptáci,
že z nich rostou pěkní darebáci.
Skutečnost je ale jiná.
Je to jenom jejich vina?*

*Jindy zas rodiče žijí prací
tak, že se jim běžný život ztrácí.
Mají zkrátka velké ambice.
Děti vychovává ulice.*

*Jenže děti nestačí jen žít.
Rodiče se pozdě začnou divit,
že i ti, co přece všechno mají,
s zákonem se často potýkají.*

*V přírodě vždy povinnost je svatá
postarat se dobře o mláďata.
Takže bych se dověděla ráda,
proč to někdy člověk neovládá?
Odpověz mi někdo, jestli ovšem víš
Je pán tvorstva horší než taková myš?*

*Pokud se to člověkovu hodí,
tak se dítě ani nenarodí.
Když se ženě nevhod počít podaří,
na potrat jde lehce, jako k zubaři.*

*Odedávna, co svět stojí světem,
ubližovalo se nejen dětem...*

*V domově důchodců babička.
Slza se jí dere pod víčka.
Na svůj svátek sama zůstala,
i když tři děti vychovala.
Dětem věnovala život celý,
dnes si ani řádkem nevzpomněly.*

*Když prý delfín v moři umírá,
hned ho jiný delfín podpírá
a snaží se ho ještě zachránit.*

*Člověk, ten prý jediný má cit
a přitom klidně nechá utopit
svou vlastní mámu v smutku bezbřehém.
Jak bezcitně často žitím jdem.*

*Dalo by se dlouho pokračovat.
To, že moudře neumí se chovat
člověk moudrý, to už dobře víme.
Tak úvahy brzy ukončíme.*

*Někdo se dá možná do křiku
Já mám čisto v trestním rejstříku,
spořádaně žiju, neproved jsem nic.*

*I my běžní lidé, říkám hned
dovedeme lhát a závidět,
hádat se, vztekat, nenávidět.
Vychloubáme se a vesele
pomlouváme svoje přátele
a jistě by se toho našlo víc.*

*Ne, nepletu si zemi s nebesy,
však přece volám: Lidi, slibme si,
že chcem dokázat, co ještě není:
Zasloužit si své zařazení.
Že patříme k druhu homo sapiens.*

Marie Holasová

Na lavičce

Pod Hrázkou

zleva: Helena Málková, Jarmila Šlezingerová, Olga Foltýnová a Karel Zedníček

Z REPUBLIKY

Procházka s bankovkami a jednou mincí

od První republiky, přes Protektorát Čechy a Morava, období po druhé světové válce, až do 60tých let minulého století (výběr bankovek), se dvě zastávkami

Pražský groš

Čechy, Václav IV.(1378 -1419), Kutná Hora, pražský groš

podle viditelných znaků jde pravděpodobně o ražbu z posledního desetiletí vlády.

Na pražských groších je král Václav (IV., v pořadí toho jména) titulován jako III. (WENZLAUS TERTIUS) protože Václav III., syn Václava II., nebyl korunován, a proto ho Lucemburkové mezi české krále nepočítali.

Pražské groše Václava IV. jsou mnohdy raženy nedbale, excentricky, na špatných střížcích a často jsou z větší části nedoražené.

Opis (je-li zřetelný)

Líc: WENCEZLAUS : TERTIUS DEI GRATIA REX BOEMIE

Rub: GROSSI PRAGENSES

Měnové, mzdové údaje v 1. pol. 15. století

1 dukát = 25-26 grošů

1 groš = 7 penízků = 14 haléřů

Mzdy k r. 1408

tesař denně 2-2,5 gr., zedník denně 3gr.

Ceny 1408

máz výčepního vína 2 peníze

ceny (Praha)

1410 ječmen (strych) 6gr 9 hal.

1416 ječmen (strych) 7gr.

1414 prase 20 gr.

1415 boty 2 gr.

Prvorepublikové bankovky

Protectorát Čechy a Morava

Bankovky vydané od konce II. svět. války do roku 1950

Päťdesiat korún

Jedná se o státočku – 1945, "Londýnská emise", bez data.

rozměr: 140×72 mm

A – líc M. R. Štefánik ve franc. uniformě, fialová-hlubotisk, podtisk žlutozelený

R – rub fialová, žlutozelená – ofset

číslování: černé

oběh: 1. 11. 1945 – 31. 5. 1953

podpis: Dr. L. K. Feierabend

vodotisk: není

autor: Hugo Fleury, rytina J. A. C. Harrison

tiskárna: Waterlow & Sons, Londýn

Na líci pod portrétem M. R. Š. je desková značka, tvořená jedním písmenem velké abecedy (viditelná pod lupou)

Bankovky vydané po roce 1950

- Lit. Sejbal, J.: Dějiny peněz na Moravě, Brno 1979
 Hásková J.: Pražské groše (1300–1526), Praha 1991
 Hána, J.: Pražské groše Václava IV. z let 1378–1419
 Jan Bajer: Papiřová platidla Československa, 1919–1993, České republiky, Slovenské republiky 1993–1999, s. 102
 též: Julius Sém, Papiřové peníze na území Československa 1762–1975, s. 155

Mince a bankovky z archívu Stanislava Bačáka a Františka Hladkého

*Text Mgr. Dagmar Kašparová,
 numismatické oddělení Moravského zemského muzea v Brně
 Sestavil Karel Pavlíček*

Dárcovství krve

Již téměř dvě desítky let žijeme v tržním prostředí, kde čím dál více platí pravidlo „něco za něco“. Tento princip by však neměl být uplatňován při všem našem konání. Uvedené pravidlo od nás dospělých učenlivě okoukávají i naše děti. Před nějakou dobou jsem zaslechl z úst jednoho z pedagogických pracovníků budišovské školy, jaké se mu dostalo odpovědi od malého žáka po výzvě, aby zvedl papírek ze země a hodil jej do odpadkového koše: „Nejsem za to placen!“

Je téměř obdivuhodné, že mezi námi žijí stále lidé, kteří dokáží tvrdohlavě v některých oblastech našeho všedního života jednat v rozporu se zmiňovanou základní zásadou tržního hospodářství. Jedním z nich jsou dobrovolní dárci krve. I na Budišovsku jsou stále muži i ženy, kteří darují našemu zdravotnictví nejcennější tekutinu – svoji krev.

V následujících řádcích bych se s Vámi chtěl podělit o své zkušenosti, jak takový odběr na třebíčské transfuzní stanici, která je mimochodem již několik roků součástí Fakultní nemocnice Brno, vypadá.

Dárce se dostaví nalačno kterýkoliv všední den od 5.45 do 8.00 hodin do budovy transfuzní stanice umístěné v areálu Nemocnice Třebíč. Chodí se na základě písemné pozvánky nebo individuálně podle časových možností dárce, ale v takovém případě je nutné se předem telefonicky objednat, neboť krev se odebírá denně cca od 30 dárců s požadovanou krevní skupinou. V šatně transfuzního oddělení si odložíte svrchní oděv a obdržíte přezůvky. Po zaevidování dárce a vyplnění písemného dotazníku s asi 50 otázkami s odpověďmi typu ano/ne je proplacena jízdenka z místa bydliště a zpět. Stejnou částku obdrží i dárce, který přijel vlastním automobilem. Pak následuje změření tlaku a teploty a pro mne nejnepříjemnější okamžik – píchnutí do prstu pro odběr kapky krve na rozbor. Po vyhodnocení dotazníku a naměřených hodnot lékařem již odcházíte do odběrového sálu. Cestou se můžete občerstvit čajem a rohlíkem. Po umytí loketní jamky a další evidenční kontrole, aby nedošlo k záměně „krevní konzervy“ dárců (jako v případě novorozenců...), již dárce ulehá na jedno ze čtyř speciálních lůžek, kde probíhá vlastní odběr. Odběr 400 ml krve trvá asi 5 minut, přičemž můžete průběžně pozorovat na digitální váze, v jakém množství vaše krev přetéká do odběrného zařízení. Aby krev tekla lépe, mačkáte v dlaní pěnový míček. V posledních letech je v odběrové místnosti umístěna i televize, takže je možné sledovat vysílání (obvykle Snídaně s Novou či Dobré ráno s ČT). Po odběru následuje klasické občerstvení – párek s hořčicí. Při odchodu obdrží dobrovolný dárce krve potvrzení pro zaměstnavatele, neboť má v den odběru nárok na pracovní volno, a stravenku v hodnotě 30 Kč. Celá doba strávená na transfuzní stanici je nyní jen asi 1½ hodiny. Tolik tedy současnost.

Jak probíhal odběr krve před dvaceti léty? Pohodlí pro dárce se nedá vůbec srovnat. Krev se odebírala jen jeden den v týdnu, a to ve středu. Do stísněných prostor transfuzní stanice se postupně nahrnulo 150 i více dárců. První postávali před vchodem již okolo 5. hodiny ránní. Po úzkých chodbách se ihned vytvořilo několik front. Ty se tvořily postupně v šatně, u evidence dárců, u pokladny, u odběru vzorků krve (z loketní jamky do klasické injekční stříkačky). Snad největší zástup se tvořil u velku důkladné lékařské prohlídky, kterou často prováděl usměvavý primář MUDr. Vencl (bohužel již předčasně zemřelý). Před vlastním odběrem se dárci oblékli do velkých bílých zástěr sahajících od krku až pod kolena a na nohy natáhli textilní návleky. Postupně si lehali na lůžka,

příčemž ruku strkali až po rameno do kruhového okénka o průměru asi 20 cm v prosklené stěně. Uvnitř tohoto prostoru se pohybovaly usměvavé sestřičky (pí. Jílková, pí. Palátová či jiné). Po odběru obdrželi dárci rovněž párek s hořčicí, který naservírovala s trvale krásně zvučnou slovenštinou sestřička pí. Žitniaková. Místo stravenky se dostávala tatranka a nějaká konzerva, nejčastěji párky, luncheon či rybičky. První dárci opouštěli transfúzní stanici okolo 9 hodiny. Ti, kdo přišli ráno od autobusu či vlaku okolo 5.45 hodin, odcházeli kolem 10. hodiny, takže si obvykle stačili ve frontách přečíst celou Jiskru (pro mladší čtenáře předchůdkyně Horáckých novin), která vycházela právě ve středu.

Jak jsem předeslal, dárci krve má ze zákona nárok v zaměstnání na pracovní volno v den odběru. Víím, že někteří zaměstnavatelé nejsou příliš nakloněni k dárcovství krve svých zaměstnanců. Například jeden můj zaměstnavatel nás dárci „oceňoval“ tím, že v měsíci odběru krve nám snižoval mzdu o 500 Kč, jakýsi příplatek za nulovou absenci. Někteří si proto raději vyčerpali den dovolené, aby o pětistovku nepřišli.

Jaké je ocenění dobrovolných dárců společností? Kromě daňového zvýhodnění (snižování základu daně o 2000 Kč za každý odběr) se dárcům dostane už asi jen morálního ocenění od třebečského Červeného kříže, a to udělení bronzových, stříbrných a zlatých plaket prof. Janského za 10, 20, resp. 40 bezpříspěvkových odběrů krve. Od svých třebečských přátel jsem slyšel, že jako dárci krve mohli dokonce zdarma využívat městskou hromadnou dopravu. Z dětství si vybavuji, že i v Budišově místní organizace Červeného kříže občas zveřejňovala na své nástěnce přehledy místních dárců krve s počty jejich odběrů. Poděkování dárcům krve se dostávalo na výročních schůzích Červeného kříže od místního lékaře MUDr. Míčka

Na závěr bych se chtěl zamyslet nad důvodem k dárcovství krve, který by mohl mít zdravý občan, jehož dosud nenapadla myšlenka darovat krev. Na takovou otázku Vám nabídne odpověď Vaše svědomí: Uděláš pro společnost, tj. pro nemocného dědečka, rodičí manželku, v autě vybouraného souseda nebo pro jiné zcela anonymní lidi, něco více než jen to, co je povinnost ze zákona. A to přece není málo! A o tom to je.

Ladislav Eichler ml.

O církvích, vírách a vyznáních

...a buďte stále připraveni obhájit se před každým, kdo se vás ptá po důvodech vaší naděje, ale ovšem s jemností a ostýchavostí... (1. list apoštola Petra 3, 15–16)

V pravidelných diskusích nad obsahem našeho zpravodaje – zrovna jsme dokončovali číslo, v němž se píše o primici, padajíte a jiných duchovních záležitostech – vznesl náš zasluženě vážený šéfredaktor otázku, jak asi tyto články vnímají lidé, kteří jsou k záležitostem církevním nedůvěřiví a kritičtí, prošli třeba školami minulého režimu, v nichž ne vše bylo řádně hodnoceno a vysvětleno, a v současném světě, plném různých mediálních sdělení, se orientují jen podle toho, co kde zachytí, tedy nutně, jako my všichni, jen povrchně. A zda by nestálo za to pokusit se o nějakou osvětu. K možnosti toho, že by to mohlo mít nějaký efekt, jsem byl velmi zdrženlivý, ale téma samo mne zajímalo. Výsledkem je následující text.

To, čemu říkáme náboženství, provází lidstvo od nepaměti, zcela jistě již od dob nástěnných maleb v Altamiře či Věstonické venuše. Samo o sobě je ale náboženství pouze odpovědí na setkání člověka s posvátnem. Posvátno je to, co způsobuje bázeň a chvění. Nemá příliš smyslu o něm hovořit v kategoriích dobro-zlo, duch-hmota, racionální-iracionální. Západní tradice (v níž je Bůh chápán jako rozumná osoba) to sice dovoluje, ovšem s nesmírným rizikem, že ten, kdo o Bohu mluví, může, třeba jen podvědomě, nabýt dojmu, že právě touto řečí – pomocí pojmů a přívlastků (dobrý, spravedlivý, milosrdný...) může být podstata božství vysvětlena, pochopena, vyčerpána. Tak tomu ovšem není. Velké postavy západní duchovní tradice, o nichž bude řeč níže, zažily něco zcela jiného – nejen co do stupně, ale i co do charakteru – než co zažívá žáček v hodinách náboženství. Setkání s posvátnem obrací náš život i nás samotné naruby. Odpověď člověka na toto setkání může být nepřiměřená, nedůstojná, anachronická... Ano, náboženství takové bývá. Ale rozměr posvátna nelze z dějin lidstva ani z individuálního lidského života vymazat.

Pokud se o to někdo pokusí, můžeme se těšit na sice buď vzrušující, nebo trapnou, v každém případě ale frašku. Posvátno se vrací zadními vrátky. Například zakladatel takzvaného vědeckého socialismu Karel Marx byl vnukem dosti významného rabína. Udělal vše pro to, aby se s pro něj svazující, nepochopenou a posmívanou tradicí rozešel. Nicméně Marxovo dílo, myšlení a způsob argumentace má s vědou, tak jak se vyvinula v Evropě přibližně od 16. století, společného pramálo. Způsob jeho práce s texty, vedení diskuse, formulování hypotéz a důkazů je ryze rabínský. Vědečtí socialisté jsou dědici starozákonních proroků, beztrždní společnost variantou mesiášského království.

Ti, kteří chtěli bořit kultury, se stali zvěstovateli kultur nových, jen o hodně obskurnějších. Jeden takový u nás vládl před více než padesáti lety, Nikita Chruščov jej ve své slavné řeči pojmenoval jako kult osobnosti.

Toto vše by ale ještě mohlo být pochopitelné v rámci židovsko-křesťanské tradice. Jiný velký nezvládnutý vpád posvátna do dějin 20. století nesl celou řadu znaků novopohanství, vedl k holocaustu a nazýval se nacismus.

Tolik stručně k dějinám lidstva, ale jak je to s našimi individuálními životy? Ne každý je tak harmonickou osobností, jako například pravidelný přispěvatel tohoto listu Ing. Tesař, jenž si v záležitostech přesahujících vegetativně-animální rozměr lidského bytí vystačí s obdivem k moudrosti matky přírody a úvahami o nevyhnutelnosti lidského osudu. Každý hledá pevnou půdu pod nohama, kde umí, a to, co nazýváme náboženstvím, je právě často snahou o obnovení rovnováhy a racionality (a nikoliv tedy opiem lidstva, projekcí, pohádkou a podobně, jak je často také chápáno).

Rozhodli jsme se tedy při naší procházce vírami a vyznáními vycházet z předpokladu, že náboženství je lidskou reakcí na setkání s posvátnem a že tato reakce je více méně racionální. Čtenář náš předpoklad může nebo nemusí přijmout, bude ale dobré, jestliže jej bude mít dále na zřeteli. Ještě než se na scénu pokusíme uvést praotce víry – Abraháma, měli bychom ještě říci, že základem každého náboženského skutku či postoje je oddělení posvátného a profánního – ostatně v Bibli se právě o tomto, více či méně obrazně, hovoří již od první stránky: *A viděl Bůh světlo, že bylo dobré; i oddělil Bůh světlo od tmy (Genesis 1, 4), ...učinil klenbu a oddělil vody pod klenbou od vod nad klenbou (Genesis 1, 7), ...požehnal Hospodin den odpočinku a oddělil jej jako svatý... (Exodus 20, 11)* a tak

dále, z čehož přirozeně plynou i důsledky pro člověka: *Plody ze stromů v zahradě jíst smíme. Jen o plodech ze stromu, který je uprostřed zahrady, Bůh řekl: „Nejezte z něho, ani se ho nedotkněte, abyste nezemřeli.“* (Genesis 3, 2–3) nebo o něco dále: **Proto rozlišujte mezi čistými a nečistými zvířaty a mezi nečistým a čistým ptactvem, abyste neuvedli sami sebe v opovržení kvůli zvířatům, ptactvu a všelijakým zeměplazům, které jsem oddělil, abyste je měli za nečisté** (Leviticus 20, 25).

Kategorie svaté-nesvaté, čisté-nečisté nejsou tedy primárně kategoriemi morálními, nýbrž výsledkem počátečního činu, stvořitelského v tom smyslu, že umožňuje, aby vůbec něco mohlo existovat.

Ještě jedna krátká poznámka: V dějinách náboženství se přirozeně setkáváme i s principem opačným, míšením posvátného a profánního, dočasným periodickým obnovováním prvotního chaosu, většinou s cílem načerpat novou životodárnou sílu – viz například saturnálie ve starověkém Římě, slavnosti osla ve středověku, masopustní maškary, dnes možná různé zábavy typu travesti show. Příznačné je to zejména pro zemědělské společnosti s převládajícím cyklickým pojetím času a potřebou obnovování vyčerpaných plodivých sil přírody. (Viz také různé páření mezi lidmi, bohy a zvířaty s příslušnými důsledky v antické mytologii.)

Nicméně praotec víry, Abrahám, muž, který ukázal směr celé západní spiritualitě na dlouhá tisíciletí, a je dodnes vzpomínán židy, křesťany i muslimy, nebyl zemědělec, nýbrž pastevec, člověk prostoru a volné oblohy. Žil v době zhruba před třemi a půl tisíci lety na území mezi Mezopotámií a Egyptem. Setkáváme se s ním za následujících okolností: *I řekl Hospodin Abramovi: „Odejdi ze své země, ze svého rodiště a z domu svého otce do země, kterou ti ukážu. Učiním tě velkým národem, požehnám tě, velké učiním tvé jméno. Staň se požehnaním! Požehnám těm, kdo žehnají tobě, proklejí ty, kdo ti zlořečí. V tobě dojdou požehnání veškeré čeledi země.“* A Abram se vydal na cestu, jak mu Hospodin přikázal (Genesis 12, 1–4).

Abramova (takové bylo jeho původní jméno) – později Abraháмова – cesta je v dějinách náboženství stejným obratem, jaký do dějin vědy vnesl Koperník, a to z následujících důvodů:

Abrahámův Bůh zjevně není bohem určitého místa (jako například Artemis Efezská), živlu či kompetence (Hromovládny Perun), nýbrž Bohem člověka, Bohem otců, napříště pak Bohem Abrahámovým, Izákovým a Jákobovým. Jeho poselství je zcela osobní. Promlouvá, aniž by byl vzýván a přivoláván, vznáší požadavky, z vlastního rozhodnutí a bez jakýchkoliv předběžných podmínek uděluje zaslíbení. Abram má opustit dosavadní způsob života ne ve smyslu hesla delfské věštiny, zpopularizovaného Sokratem: *Gnóthi seauton – poznaj sám sebe*, nýbrž spíše: *Překroč sám sebe. Důvěřuj mi*.

Abrahám ve zkouškách, jež mu byly uloženy, obstál. První výzva – opustit bezpečí, překročit zažité stereotypy chování, nespolehat na rodinu, vlast, majetek, sílu zbraní, jít dál, pokračovat v cestě, se od té doby v různých podobách vrací. Od výroku *Tento svět se podobá mostu, přejdi po něm, ale nestavěj si na něm svůj dům* (apokryfní gnostické motto, snad slova Ježíšova) až po *Kdo spěje dál, vždy dále jen / nám vykoupiti lze ho* (Goethův Faust). Cizím slovem se tento pohyb nazývá transcendence.

Druhá výzva – důvěřovat v Boha – je v Abrahámově příběhu přítomna v nejextrémnější možné podobě: *Bůh zkoušel Abraháma a řekl: „Abraháme!“ Odpověděl: „Tady jsem!“ Bůh pravil: „Vezmi svého syna, svého jediného syna, kterého miluješ, Izáka, a jdi do země Moria a obětuj ho tam jako celopal na jedné z hor, kterou ti označím.“* (Genesis 22, 1–2) Výkladů toho, co a proč se zde odehrává, je mnoho, a nejpocitivější z nich jsou ty, které se nijak nesnaží zakrýt hrůzností a – přes zdánlivě šťastný konec – neuspokojivost celého příběhu. Dánský filosof a teolog Soren Kirkegaard, jeden z nejvlivnějších myslitelů 19. století, jím byl celoživotně posedlý. Nebudeme tedy nosit dříví do lesa a omezíme se jen na krátkou poznámku: Význam Abrahámovy činu (který se nakonec nestane), spočívá právě v tom, že je sám o sobě nesmyslný. Pokud by si Abrahám chtěl obětováním syna zajistit dlouhý život, moc, vítězství ve válce nebo něco podobného, jednal by stejně, jako před ním a po něm mnozí jiní, včetně některých velkých králů. Nestal by se praotcem víry, ale provozovatelem magie. To, že jedná bez otázek, bez nároku na vysvětlení, bez naděje na zisk, s důvěrou tam, kde se důvěra zdá být nemožnou, je na celé věci velmi podstatné.

Modlitby a oběti nejsou penízem, za který by bylo možné si od Boha něco koupit, a je smutné, že mnohá církevní praxe může v povrchnějším člověku právě tento dojem vzbuzovat.

Jiří Horák
(pokračování příště)

Dar

Po ulici kráčí muž a přemýšlí nad svým dosavadním životem. Daří se mu, říká si v duchu, a to především díky tomu, že dostal šanci – mohl se rozhodnout, a to jak dobře, či špatně. Občas se přidala trocha štěstí, a tak je dnes tam, kde je.

Náhle před sebou spatřuje sedícího na obrubníku u vchodu jednoho domu. Kdo to může být?! Neví. Ale jedním si je v té chvíli jist, je to člověk, který tuto životní šanci nedostal.

Náhla konfrontace jej nutí k zamyšlení, jehož výsledkem je vděk a dík za to, že se mu daru šance dostalo. Dochází k závěru, že by měl z té své šance dát tomu, kdo ji nedostal.

Přistupuje k sedícímu, sahá do peněženky a podává mu větší obnos peněz se slovy: „Příteli, ať se Vám daří!“ Odpovědí mu je neskrývaný údiv a: „Děkuju!“

Radost z toho, že mohl dát, střídá mírný smutek. On se zase mohl rozhodnout – dát či nedat – ale ten bez šance, mohl jenom brát...

Karel Pavlíček

Jazykový vokýnko

Při naší jazykové cestě na východ nemůžeme neprojit moravskou metropolí. Ano, dnes bude pověstný brněnský *hantec*. Těžko říci, zda ten sem opravdu patří, vykazuje totiž již výrazné prvky samostatného jazyka. V každém případě mu rozumíme méně, než třeba slovenštině. Bohužel, dnes již tento libozvučný a často humorně znějící „jazyk“ pomalu mizí. (Možná by stálo za úvahu snažit se prostřednictvím UNESCO jej chránit.) Ale pořád ještě Brňáka (až na výjimky profesionálů typu herců nebo moderátorů) bezpečně poznáme podle přízvuku, ať se sebevíc snaží mluvit spisovně.

O *hantecu* bylo napsáno hodně knih, nahráno mnoho nosičů a je dostatečně citován v mediích. A mohlo by se o něm psát ještě nemálo. My si v tomto krátkém sdělení všimneme nejdříve etymologie mluvy brněnské *plotny*. Jako každý správný jazyk přebírá i leccos od okolních národů. Kromě češtiny, ze které místy vycházel, je to nepochybně němčina, např. *štatl* (neplést se *štafle*m taxikářů, který patrně pochází rovněž z němčiny) – město, *zoncna* – slunce, *betla* – postel, *kaltna* – zima, *auslák*, *fenstr* – okno, *vasr* – voda, *hercna* – srdce, *Prigl* – Brněnské přehec, nebo *Goldnové fýgl* – Zlatý slavík. Vliv měla nově i angličtina (*kostra kántry* – tělo na zemi, *story* – příběh, *Blek fild* – Černá pole) a neztratila se ani rómština (*čórovat* – krást, *love*, *lováče* – peníze. Ovšem to, jak jsou zrovna *love* pro *štatlaře* důležité, je vidět z mnoha dalších výrazů – *bakule*, *dublony*, *dukáty*, *háky*, *chechtáče*, *chechtáky*, *ká*, *kačáky*, *kačeny*, *kachle*, *krópy*, *krupica*, *krupóny*, *many*, *mergle*, *pašky*, *patróny*, *písek*, *prašule*, *rantále*, *škvára*, *šupy*, *tintili*, *vrany*. Kdybychom chtěli označit zaobaleně něco, co nechceme vyslovit přímo (třebaže to Jaroslav Hašek velmi odsuzoval), můžeme se poučit od Brňáků. Zkuste hádat, které slovo mohou nahradit výrazy *balda*, *brko*, nebo *hůlka*.

Zajímavých slov bychom mohli najít stovky, hlavně se nesmíme splést: *Šmirgl* nic nebrousí (většinou), ale je to jiný výraz pro *šalínu*, na roli není na poli, ale na nádraží, *zonka* se nepije, ale zpívá. Pod výrazem *koňa* nehledejme nic o koni, ale dívku, stejně jako *koc* není kost. Stejně se musíme vyvarovat omylu u slov *brzda* (chléb), *tunel* (podfuk), *deka* (zápach, zatažená obloha, zatímco *deka* je *dečmen*), *grilovat* (ženit), *baterky* (oči), *kapela* (kapavka), *sekat* – pardon, tady se nesmíme splést vůbec. *Uvařit svišťa* také není kulinářský výkon provokující ochránce zvířat.

Některé výrazy jsou skutečně kouzelné: *betálné šnicl* (pěkná dívka), *brát glajze* (utíkat), *fošnové hmyz* (diskotéka), *Francisberk* (Petrov) *gómat války* (věděť) *habrůvka* (noha), *hemoni* (policie), *chrchla* (motocykl), *ingóst* (úředník), *kanagom lepička* (platit), *london* (venkovan), *oplodnit kórku* (zapálit cigaretu), *savana hokna* (něco jako čest práci), *rumpluje zoncna* (pálí slunce), *osada havranů* (pohřební služba).

Pokud jde o internet, tam *zgómnete hanteca hafo* (najdete brněnštiny přehršel). Základní stránka je www.hantec.cz, kde je i slovník, jiné stránky jsou např. web.iol.cz/kh, nebo www.volny.cz/hantec, kde je také jakýsi slovník. Další stránky i se slovníkem jsou na www.wwwbrno.cz/hantec. Obsáhlý on-line slovník *hantecu* je na slovníky.centrum.cz. Slovník pro počítač si můžete stáhnout i z www.slunecnice.cz/sw/hantec. Jiné stránky si jistě najdete sami.

Ladislav Dokulil

Profóknót dyňu

V předchozím BZ se v „Jazykovým vokýnku“ ing. Ladislav Dokulil mimo jiné zmiňuje i o brněnském nářečí, neboli hantecu. Jakožto „budišovský Brňák,“ nebo „brněnský Budišovák“ je miluji a naschvál, jak budete rozumět vy, čtenáři?

Celé téden bóchám v hokně, facha mě baví, i dyž je to makačka. Zato vylópu dobry love, vo tym žádná! V pátek voháknu batldres, bafnu bágl a klofnu a pali ze štatlu. Na roli si dáme scuka s kámošama, urazíme jeden škopek, sednem na córák a valí se na bódu profóknót si glocnu. Sme holt na to vysazení.

Zahajujeme v cimře, uklohnime nějaké dlabanec, stačí čoklviřt a suchá brzda, jeden lahváč, a pak se šóráme lesem, na blind, žádný kvalty. Pak zas něco zbodneme, hodime záda, dobry fůrky a pokec, aji si trochu zabékáme s klofnó. Venku je šilená kaltna, ale tady neklepeš kosu, je to lebeda, protože sme do holportu špicová skvadra. Nikdo nevopruzuje, nejedeme křivý války, žádná levota. Dáme si taky pořádnó chrupnu, abysme byli vodpočatí do hokny.

Čas nám ale fofrem vodsypává. Dva dni só v čudu a jedeme curyk dom. Glajzy klepajó, už merčíme vosvícené Špilas a sme v okeju. Zětra přehodíme fasádu a bez remcání deme zase do fabálu. Jen nám nende do glocny, proč na nás lidi tak levě brélijó, dyť nésme žádní vometáci! Když nás negómó, ať nás nechajó žít! Měli by to taky prubnót, než jim hrkne v kuli a skončijó v raplhauzu.

Provětrat si hlavu (překlad výše uvedeného)

Celý týden pracuji, práce mě baví, i když je namáhavá. Vydělám slušné peníze, to je pravda! V pátek si obleču maskáče, vezmu batoh a kytaru a pryč z města. Na nádraží se setkáme s přáteli, dáme si pivo, sedneme na vlak a jedeme na chatu provětrat si hlavu. Prostě to potřebujeme k životu.

Zatopíme v pokoji, uvaříme si jídlo, stačí kabanos a suchý chleba, jedno lahvové pivo, a pak se procházíme lesem, nazdařbůh, žádný spěch. Potom zase něco sníme, lehne si, vyprávíme si vtipy a povídáme si, i trochu zpíváme při kytaře. Venku je sice velká zima, ale nám je příjemně, protože jsme výborná parta. Nikdo neobtěžuje, nedělá podrazy nebo problémy. Taky hodně spíme, abychom byli odpočatí do práce.

Čas nám rychle ubíhá. Dva dny uběhnou a jedeme zpět domů. Koleje klapou, už vidíme osvětlený Špilberk a vracíme se odpočatí. Zítra se civilně oblečeme a bez nadávání zase jdeme do továrny. Jen nevíme, proč se na nás lidé tak zle dívají, vždyť nejsme žádní flákači! Když nám nerozumí, ať nás nechají na pokoji. Měli by to taky vyzkoušet, než skončí v blázinci!

(Určitě mi dáte za pravdu, že v brněnském hantecu to bylo lepší!)

Ing. Rostislav Tesař

Pozn.: Děkuji autorovi za pěkný příklad, který náhodou (nedomluvili jsme se) poskytl zrovna do tohoto čísla zpravodaje.

L. Dokulil

Z PŘÍRODY

Zahradníkův rok

V čase, kdy se zamýšlíme nad obsahem dalšího pokračování povídání o zeleni, nám venku pěkně chumelí a v noci celkem přituhuje. Letos, jak to teď vypadá, přichází zima podstatně dřív, než bychom čekali. Někdo namítne, že je to v pořádku, že to i „kalendářně sedí.“ Přeci jenom po zkušenostech z loňského roku se může zdát, že je to brzo a mohlo to ještě nějaký ten den počkat.

Ne všechno se stačilo pořádně zazimovat, možná nás čekaly ještě nějaké výsadby, třeba ovocných stromků nebo i okrasné zeleně. Často se nás naši zákazníci ptají, jestli už není pozdě na výsadby v listopadu, každý má strach, aby mu rostliny nezmrzly, nebo něco jiného.

S tou výsadbou je to tak, že pokud se dostaneme do země, to znamená, že půda není ještě promrzlá, můžeme vysazovat. Většina rostlin totiž v zimě nezmrzá v důsledku nízkých teplot, ale usychá nedostatkem vody po výsadbě. Důležité je proto nezapomenout na zálivku po výsadbě, i když je mokrá, deštivý podzim. Je to nutné z toho důvodu, abychom tou vodou spojili kořeny s okolním prostředím – půdou. Je to zvláště důležité u prostokořenných rostlin, tj. bez zemního balu. U zálivky musíme být důslední, na první zálivku je potřeba větší množství vody. Riziko neujmutí, nebo uschnutí u prostokořenné rostliny je velké. Potom už zálivku až do zimy nemusíme opakovat. Aby se nám zase nestalo, že rostlinu přelejeme a ona nám v zemi uhynie. Opakování zálivky také záleží na druhu a typu půdy. Pozor hlavně u jílovitých půd nebo u jílovitého podloží. Tam se voda drží dlouho, neodtéká a kořeny uhnívají. I v takových podmínkách je možné najít částečné řešení. Buď rostliny vysazujeme výše nad úroveň terénu, vytvoříme jakýsi kopeček, tak aby v přemokřené půdě byly kořeny co nejméně, nebo musíme systémem drenážních trubek vodu z přemokřeného prostředí odvést. To může být i technicky náročné. Takovéto opatření děláme hlavně u dražších dřevin, abychom riziko úhynu minimalizovali. Z prostokořenných rostlin se nejčastěji setkáme s ovocnými dřevinami, dále potom z okrasných hlavně s dřevinami masového použití, jako jsou dřeviny na živé ploty, rekultivace a některé stromy - lípy, javory, jasany, apod.

Dřeviny se zemním balem musíme po výsadbě také důkladně zalít. Zvláště když si uvědomíme, že se voda musí dostat ke kořenům přes zemní bal. To se mnohokrát podcení, a potom je zle. U balových dřevin je riziko úhynu po výsadbě menší, ale musíme s tímto faktem pracovat opatrně. Průběžná zálivka je určitě namístě. Jako rostliny se zemním balem se připravují ty, které nesnáší přesazování jako prostokořenné, dále vzácnější druhy dřevin. Všeobecně lze říci, že u okrasných dřevin je vhodnější výsadba se zemním balem.

Další nejasností bývá způsob, rozsah a vhodná doba řezu dřevin. Ovocné stromy řežeme, co se týče výchovného řezu v předjaří, kdy teploty neklesají trvale pod $-10\text{ }^{\circ}\text{C}$. Při dlouhou trvajících mrazech může dojít k namrzání dřeva u rostlin ošetřených řezem.

Ihned po výsadbě děláme výchovný řez u okrasných dřevin. Zásadnější řezy, jako jsou odstranění silných výhonů a redukce koruny, si necháváme na období vegetace. V tomto období se totiž rostlina nejlépe dokáže vyrovnat s radikálním řezem a ránu lze lépe

zacelit. Když takovéto zásahy děláme v zimě, v tomto období žádný strom ránu nezacelí, protože buď spí, anebo jeho aktivita je tak nízká, že mu na to nezbývají síly. Potom se zbytečně do ran dostávají dřevokazné houby. Ty dřevo stromu postupně rozkládají zevnitř.

Samozřejmě, že polámané a poškozené větve odstraňujeme kdykoliv, na prvním místě je bezpečnost lidí pohybujících se v okolí poškozeného stromu. Kácení má taky zelenou. Strom, který nám z nějakého provozního či bezpečnostního důvodu nevyhovuje, pokáceme raději hned. Částečné úpravy koruny, tvarování větví, odstranění vrcholu nebo radikální zakracování kosterních větví nám nikdy nezastaví růst dřeviny. Je naivní si myslet, že takovými zásahy nežádoucí růst vyřešíme. Problémy tím jenom oddalujeme. Dřeviny růst nepřestanou nikdy, více či méně přirůstají neustále, a nejenom nadzemní část, ale také kořeny. Takže se rozhodujeme pevně a nedělejme v téhle věci kompromisy. Řešení nakonec budeme muset najít, a je jenom na nás, jestli to bude snazší teď, nebo těžší potom. Raději si vysadíme na nějaké vhodnější místo nový, perspektivní stromek, který nám bude dělat radost.

Přejeme mnoho úspěchů a krátkou zimu.

Molnárovi

SPORT

Nadkolejáci versus Podkolejáci II

I přes opětovné vítězství Nadkolejáků, rovněž jako loni na penálty, bylo důležitější, že k tomuto setkání došlo. Za to patří poděkování především pořadatelům této akce, samotným aktérům fotbalového utkání a v neposlední řadě i všem fanouškům, kteří na tréninkové hřiště přišli.

POČASÍ

Měsíční úhrn srážek

září	107,0 mm
říjen	27,5 mm
listopad	72,9 mm

Z REDAKČNÍ POŠTY

Odezva

Milý příteli, díky za Zpravodaj – velmi mě potěšil. Časopis je velmi zajímavý, obsahově a kulturně bezvadně proveden, cenný příspěvek do života. Vaše čísla půjčuji dále krajanům zde. Prosím pokračujte ve Vašem dobrém díle!

Marianna Masin, Kalifornie

...Zpravodaj se mi tentokrát velmi líbil, zvláště příloha – vždyť babička opatrovala spoustu „památek“ z nasazení svého syna Jaromíra, mého strýce – článek o rybnících, Novalis, Skácel, hlavně fotka Milušky s výtečným pozadím kostela; výraz tváře Miluščiny je nevyhladitelně křesťanský. Pěkné, řekl bych výtečné, jsou kresby (originál je též černobílý?) ing. Šenkýře na str. 49; černýše hajního jsem vídával na vlhčí louce za zdejším fotbalovým hřištěm...

Jaromír Zelenka

Indická záletnice Alambuša zamilovavši se do krasavce Upgupty, zvala jej do svého domu a on jí vždy odpověděl: „Sestro má, čas ještě není, kdy tě navštívím.“ Knižata žebroučila o její lásku, tak byla krásná Alambuša a když ji všichni opustili a ona ležela na hřbitově s údy utátými a s obličejem zohaveným k nepoznání, navštívil ji krásný Upagupta a sklonil se k ní šeptaje: „Dnes, dcero moje, přišel posléz čas, bych navštívil tě! Krutě rádil meč, pych krásy tvé je skácen jako strom, ti uprchli, jež jeho ovoce kdys vábilo... Ó nech je, zapomeň! Meč duše tvé se dotknout nemohl a krása její mukou netratí. Již mezi mnou a tebou nestojí lež smyslů, z cesty světla vábící: a proto k tobě přišel bratr tvůj.“

Julius Zeyer – Letopisy lásky

Epigram novoroční 2008

Pravdy

Já mám pravdu, ty máš pravdu, on má pravdu...

*Marně si pak vzpomínáme,
zda tu správnou pravdu známe?*

*Jen tu svoji uznáváme,
vždyť neradi prohráváme!*

*Pravdu cedíš skrze zuby,
a pak ti jen lži jdou z huby,
na okolí házíš špínu,
sám necítíš žádnou vinu.*

*Že to vlastně nevadí? A kdo nám pak poradí,
když jiná pravda s naší pravdou ani trochu neladí?*

*At' v těch pravdách nastane pozitivní posun
třeba už od roku dva tisíce osum!*

*Teď Vám sdělím jednu pravdu, jež Vás jistě potěší:
Ti, kdo čtou Budišovský zpravodaj, jsou ti NEJLEPŠÍ!*

(Epigram – krátká veršovaná forma s vtipnou pointou)

Ing. Rostislav Tesař

Informace:

Lékařská pohotovost ve všech krajských nemocnicích

Každému, kdo potřebuje lékaře mimo běžné ordinační hodiny, se v našem kraji dostane i nadále pohotovostní péče. O pacienty se v naléhavých případech postarají profesionální záchranáři, běžnější ošetření s odborným zázemím pak lidé najdou v nemocnicích. Od 1. ledna 2008 bude lékařská pohotovost (Lékařská služba první pomoci, LSPP) na území kraje Vysočina občanům k dispozici ve všech krajských nemocnicích, a to v rozšířených ordinačních hodinách.

Provozní doba pohotovostí v Nemocnici Třebíč:

Pracovní dny	17:00 – 22:00 dospělí, děti a dorost
Víkendy a svátky	9:00 – 22:00 dospělí 8:00 – 21:00 děti a dorost

Stejná provozní doba platí i pro lékařskou pohotovost v Nemocnici Havlíčkův Brod, Nemocnici Pelhřimov, Nemocnici Jihlava a Nemocnici Nové Město na Moravě.

Lékařská pohotovost bude zajištěna prostřednictvím Zdravotnické záchrané služby kraje Vysočina i ve Velkém Meziříčí (budova ZZS kr. Vysočina, ulice Nad Gymnáziem č. 17, vchod z ulice Čechova) ve všední dny od 18:00 do 20:00 hod., v sobotu, v neděli a ve svátky od 8:00 do 14:00 hod.

Telefonní spojení na pohotovost ve Velkém Meziříčí je 566 523 971.

Mimo provozní dobu pohotovostí jsou k dispozici v obvyklých dopoledních a odpoledních časech praktičtí lékaři ve svých ordinacích a ve večerních a nočních hodinách pak dále i nemocniční ambulance.

Jitka Svatošová, tisková mluvčí Krajského úřadu kraje Vysočina, tel.: 724 650 123,
e-mail: svatosova.j@kr-vysocina.cz

PÉČE POD JEDNOU STŘECHOU

Od 1. ledna 2008 zajišťují lékařskou pohotovost (LSPP) vaše nemocnice

NABÍZÍME: nemocnice mají úplné odborné zázemí

PRODLUŽUJEME: ve všech nemocnicích je pro vás otevřeno 24 hodin denně

Provozní doba pohotovostí ve všech nemocnicích:
pracovní dny 17.00 - 22.00 dospělí, děti a dorost
víkendy a svátky 9.00 - 22.00 dospělí
8.00 - 21.00 děti a dorost

mimo provozní dobu pohotovostí je vám k dispozici nemocniční ambulance

V případě závažných zdravotních problémů (přehřívání na životě a zdraví) volejte Zdravotnickou záchranou službu kraje Vysočina

155
nebo 112

KDE NÁS NAJDETE:

Nemocnice Nové Město na Moravě
Zdánovská 810
• budova č. 17 - pohotovost; bývalá budova záchranky; přízemí

Nemocnice Havlíčkův Brod
Rusova 2624
• dospělé; přízemí
budovy záchranky
t: 569 472 117
• děti a dorost; příjezd budovy intenzivní péče
t: 569 472 499

Nemocnice Třebíč
Purkyňovo nám. 2
• dospělé; budova UNP
t: 568 809 479
• děti a dorost; budova UNP; ambulance okresního oddělení
t: 568 809 462

Nemocnice Jihlava
Vrchjičského 95
• dospělé; přízemí pavilónu ARO, BP a operacních sálů
t: 567 157 376
• děti a dorost; přízemí příjmu B - dříve odborné ambulance
t: 567 157 016

Nemocnice Pelhřimov
Slovanského bratřův 710
• přízemí pavilónu dětského oddělení
vstup z jihlavské ulice
t: 565 355 397

Stomatologická pohotovost

je zajištěna v pracovních dnech od 15.00 do 18.00 v Jihlavě (Vrchjičského 57 - vchod z ulice U Čestbáků) a víkendech a svátcích od 8.00 do 12.00 ve všech okresních územích. Hledáte podle místních vyjádření, nebo na www.oddeli-vysociny.cz

www.zdravi-vysociny.cz

**Vše nejlepší spojené s Božím požehnáním
v novém roce 2008
přeje
redakce Budišovského zpravodaje**

Příjemné prožití svátků vánočních,
hodně pohody, štěstí, zdraví
a úspěchů v roce 2008
přeje

Městys Budišov

Stok
Vojtěch
Marek
Jan
Smot

OBSAH

<i>Stařec před jeslemi</i>	1
ZE ZASTUPITELSTVA MĚSTYSE	3
Usnesení z jednání zastupitelstva Městyse Budišov ze dne 18. 9. 2007	3
Rok starosty Petra Piňose	4
ZPRÁVY	7
Dýňobraní	7
Jeden říjnový pátek v budišovské škole	9
Odezva dětí na vystoupení Daniela a Madaleny	11
Sběrový den	12
Z HISTORIE	14
Ze zápisu školní kroniky	14
Zřícenina hradu Templštejn, tvrz Čalovice a Nový hrad	14
Z BUDIŠOVA	18
Střípky vzpomínek	18
Budišovské rybníky – dodatek	19
Novoročenky Josefa Matouška	19
Manka grafomanka aneb Vyklízím šuplík	25
<i>Homo Sapiens</i>	26
Na lavičce	28
Z REPUBLIKY	29
Procházka s bankovkami a jednou mincí	29
<i>Pražský groš</i>	29
<i>Prvorepublikové bankovky</i>	30
<i>Protektorát Čechy a Morava</i>	32
<i>Bankovky vydané od konce II. svět. války do roku 1950</i>	35
<i>Bankovky vydané po roce 1950</i>	38
Dárcovství krve	42
O církvích, vírách a vyznáních	43
<i>Dar</i>	46
Jazykový vokýnko	47
Profóknót dyňu	48
<i>Provětrat si hlavu</i>	48
Z PŘÍRODY	49
Zahradníkův rok	49
SPORT	50
Nadkolejáci versus Podkolejáci II	50
POČASÍ	51
Měsíční úhrn srážek	52
Z REDAKČNÍ POŠTY	51
Odezva	51
Epigram novoroční 2008	52
<i>Pravdy</i>	52

